

Inhoud

Valentin Silvestrov, <i>Prayer for Ukraine</i>	1
Peteris Vasks, <i>Dona Nobis Pacem</i>	2
Giuseppe Verdi, <i>Va' pensiero</i>	2
<i>Hymn for those in captivity</i>	3
<i>Kyrie eleison</i> – Heer, ontferm U	4
Herman van Veen, <i>Kyrie</i>	4
Stef Bos, <i>Daarom zijn wij vrij</i>	5
Fred Kaan, <i>For the healing of the nations</i>	5
Alfred Schnittke, <i>Otsje nasj</i> – Onze Vader	6

Valentin Silvestrov, *Prayer for Ukraine*

Op diverse plaatsen in de wereld klinkt dezer dagen *Prayer for Ukraine* (ofwel: Molytva za Ukraïnu). De tekst werd al in late 19de eeuw (1885) geschreven door Oleksandr Konysky, de melodie door Mykola Lysenko. Beiden zetten zich op eigen terrein in voor het eigene van Oekraïne, de een als dichter en jurist, de ander als componist en kenner van (o.a.) de Oekraïense muziekcultuur. Oorspronkelijk was de muziek bestemd voor kinderkoor. Het lied groeide uit tot het *geestelijk volkslied* van het land. De beginregel: 'Heer, bescherm ons geliefde Oekraïne'.

In 2013-14, de periode rond de Maidanprotesten, was ook de Oekraïense componist Valentin Silvestrov (*1937) regelmatig op het Maidanplein in Kyiv aanwezig. Hij deed wat *hij* kon: muziek schrijven, muziek van en voor Oekraïne. Naderhand ordende hij zijn muziek in een vier cycli. Deze *Majdan cycle of cycles* opent met zijn bewerking van *Prayer for Ukraine*.

- Zie voor de tekst: [Prayer for Ukraine - Wikipedia](#) (Engelse vertaling)
- Om te luisteren:

- gezongen door het Nederlands Kamerkoor: [Een muzikaal gebed voor Oekraïne door het Nederlands Kamerkoor | KRO-NCRV](#)
- Gezongen door kinderkoor: [Prayer for the Ukraine SSAATTBB \(Ukrainian\) - Valentin Silvestrov | Broekmans & Van Poppel](#)
- Gezongen door het Choir of Clare College, Cambridge: [Prayer for the Ukraine \(Choir of Clare College, Cambridge / Graham Ross\) - YouTube](#)

Peteris Vasks, *Dona Nobis Pacem*

Een compositie van 15 minuten op slechts drie woorden: *Dona Nobis Pacem* – geef ons vrede. Zo'n compositie schreef de Letse componist Peteris Vasks (*1946) in 1996. Vrede speelt in het werk van deze componist, geboren toen de Baltische staten strak in het Sovjetgelid werden gehouden, een grote rol.

In *Dona Nobis Pacem* komt het eigene van het gebed sterk naar voren: een voortdurend herhaalde smeking: Heer, geef ons vrede. Zacht, intens, heftig, verontrustend, vertrouwend – allerlei gemoedstoestanden komen langs. Neem de tijd om met deze muziek mee te gaan, luister met je hart en laat je eigen smeekgebed meeklinken.

- Om te luisteren: [Peteris Vasks, Dona Nobis Pacem, Paul Hillier - YouTube](#)
- Extra: Het gebed *Dona nobis pacem* maakt deel uit van het Agnus Dei, het lied dat klinkt direct voor de uitreiking van brood en wijn:

*Agnus Dei qui tollis peccata mundi
miserere nobis.*

*Agnus Dei qui tollis peccata mundi
miserere nobis.*

*Agnus Dei qui tollis peccata mundi
dona nobis pacem.*

*Lam Gods, dat de zonden der wereld wegneemt,
ontferm u over ons.*

*Lam Gods, dat de zonden der wereld wegneemt,
ontferm u over ons.*

*Lam Gods, dat de zonden der wereld wegneemt, geef
ons vrede.*

Giuseppe Verdi, *Va' pensiero*

Wat heeft het beroemde slavenkoor uit Verdi's opera Nabucco met de Russische inval in Oekraïne te maken? In ieder geval twee dingen:

1. Bij de Opera van Odessa stond Nabucco op het programma, maar de oorlog doorkruiste dat. Toch klonk een van de bekendste delen van de opera in de stad, want koor en orkest zongen het slavenkoor, ofwel *Va' pensiero* in de open lucht. Windvlagen doen de muziek soms verwaaien, maar dat maakt het des te sprekender.
2. De opera Nabucco gaat over Israël, in ballingschap in Babylon onder Nebukadnezar (dat wil zeggen, dat is de historische context, het verhaal zelf is fictie). De slaven van

het slavenkoor zijn de Joden, ballingen in een ver en vreemd land, en in hun lied klinkt op de achtergrond psalm 137:

*Groet de oevers van de Jordaan,
de verwoeste torens van Zion...
O mijn vaderland, zo schoon en verloren!
O gedachtenis, zo dierbaar en noodlottig!*

*Gouden harp van de profetische zieners,
waarom hangt gij zwijgend aan de wilg?
Ontsteek de herinneringen weer in onze borst,
verhaal ons van de tijd die was!*

- Zie voor de tekst (Nederlandse vertaling): [Va, pensiero - Wikipedia](#)
- Video van de uitvoering door de Opera van Odessa: ["Va' Pensiero" in Odessa - YouTube](#)

Hymn for those in captivity

In 1963 verscheen in Amerika een liedbundel – *Songs for today* – speciaal voor jongeren, en met als doel om hen o.a. na te laten denken over maatschappelijke problemen. Een van die liederen had als titel *Hymn for those in captivity*. De beginregels maken gelijk duidelijk om welke gevangenen het gaat:

*By the Babylonian rivers we sat down in grief and wept.
Hanged our harps upon a willow, mourned for Zion when we slept.*¹

Maar dat zijn niet de enige gevangenen. De tekst van het lied is geschreven op de melodie van een Lets volksliedje. En de dichter wist dat de Letse vluchtelingen – o.a. gevlucht naar Amerika – tot de oudste slachtoffers van tirannie in de 20ste eeuw behoren; na een korte periode van zelfstandigheid (1918-1940) kwam het land in 1940 opnieuw onder Russische heerschappij. Voor hen schreef hij dit lied. Van hen leerde hij het volksliedje *Kas Tie Tadi, Kas Dziedaja* kennen. En hij geeft zijn jonge doelgroep de opdracht mee om de wereldkaart eens goed te bekijken en te ontdekken waar vluchtelingen te vinden zijn...

Voor de Letse vluchtelingen van toen klonk ongetwijfeld de originele tekst mee:

*Who are they who weep at sunless evening?
The are orphans subject to a cruel master.
So dry the tear, dip the crust of bread
en huddle closer to the fire.
The little sun gathers rising golden dewdrops.
That was not golden dew: those were little orphan's tears.*

¹ Zie: [By the Babylonian Rivers | Hymnary.org](#)

- Om te luisteren:
 - Het oorspronkelijke Letse lied: [Kas Tie Tadi, Kas Dziedaja \(Who is Singing Late at Night?\) - YouTube](#)
 - Hymn for those in captivity: [By the Babylonian Rivers - CCS 198 - The Beyond the Walls Choir - YouTube](#)
 - Instrumentaal: [By the Babylonian Rivers - YouTube](#)
- Om zelf te zingen: in het Liedboek van 2013 is de Nederlandse vertaling te vinden (LB 137a):

*Wanneer zal God ons bevrijden? Kom, verbreek de tirannie!
Dan veranderen de tranen in een juichend Sionslied.*

Kyrie eleison – Heer, ontferm U

Het Kyrie is een van de oudste gebeden van de kerk. Een smeekgebed – bij uitstek – en juist daarom kreeg het een plek aan het begin van de kerkdienst:

- met de nood van de wereld op de schouders komen we de kerk in en daar mag die last worden neergelegd;
- Besef: als christenen de nood van de wereld niet bij God brengen, wie doet het dan wel? Het Kyrie is een diaconale taak bij uitstek!

Toen het christelijk geloof in de 10de eeuw de Slavische landen bereikte, kwam het Kyrie vanzelfsprekend mee. Dat gebeurde vanuit de kerk van het Oosten, de kerk van Byzantium, in de muzikale gestalte (want het Kyrie werd vanzelfsprekend gezongen) van die kerkelijke praktijk.

Dat is ook te horen in een opname waar velen in deze tijd naar luisteren: een *Kyrie* dat uit het Oekraïne van de 14de-16de- eeuw stamt, gezongen door het Kamerkoor van Kyiv.

- Om te luisteren: [Kyrie Eleison- Ukrainian Orthodox Chant of the XV Century by Kyiv Chamber Choir \(sacred choral music - YouTube\)](#)
- Meer achtergronden: [Sacred Treasures: Masterpieces of Ukrainian Choral Music of the XV - IXX Centuries by Kyiv Chamber Choir \(origenmusic.com\)](#)

Herman van Veen, Kyrie

Gebeden als deze hebben door hun kernachtige eenvoud én de herhaling grote zeggingskracht. Zo kan het Kyrie uitgroeien tot een *litanie*. Luister daarom ook naar dit Kyrie, van Herman van Veen:

*Voor de kinders in kelders gevangen, zoveel onschuld verkracht en vermoord,
voor de politieke heersers door geld en macht ontspoord.*

*Voor onze bitsige bijtende woorden, voor onze leugens en onze achterklap,
voor het paradijs dat we verloren, voor onze levenslange ballingschap.*

- Om te luisteren: Herman van Veen: [Herman van Veen Kyrie Eleison - YouTube](#)
- Zie voor de tekst: [Herman van Veen - Kyrie Eleison - MijnKerk.nl](#)

Stef Bos, *Daarom zijn wij vrij*

*omdat er ooit een man was die een luchtkasteel wou bouwen
in een land waar het verboden was te dromen en toch voorbij de wolken is gevlogen
en terugkwam en vertelde dat hij de vrijheid had gezien
en toen voor wat hij zei werd opgepakt en opgesloten*

*omdat er ooit een vrouw was die de wereld om zich heen zag
in een tijd van oorlog en van waanzin en haar ogen niet kon sluiten
voor geweld en onderdrukking en opstond tegen onrecht
en haar leven heeft gegeven in een ongelijk gevecht*

daarom zijn wij vrij door mensen zoals zij

- Om te luisteren: [Daarom Zijn Wij Vrij - YouTube](#)
- Tekst: [Stef Bos - Liedteksten](#)

Fred Kaan, *For the healing of the nations*

Toen in 1970 in Geneve het 25-jarig bestaan van de Verenigde Naties werd gevierd, klonk het lied 'For the healing of the nations'. Het was geschreven door een man die sinds jaar en dag actief was in het veld van de wereldwijde oecumene én dat van wereldwijde vrede en gerechtigheid: Fred Kaan. Kaan (1929-2009) was Nederlander van geboorte. De Tweede Wereldoorlog had hij bewust meegemaakt; zijn ouders zaten in het verzet, familie en kennissen stierven in o.a. de hongerwinter. Hij studeerde theologie, eerst in Nederland, later in Engeland en dat werd zijn vaste thuisbasis. Fred Kaan schreef vele hymns, en in al die teksten klinkt op een of andere manier zijn diepe overtuigingen door. Ook in *For the healing of the nations*:

*For the healing of the nations, Lord we pray with one accord,
for a just and equal sharing of the things that earth affords.*

*You, Creator God, have written your great name on humankind;
for our growing in your likeness bring the life of Christ to mind.*

- Om te luisteren:

- In St Pauls Cathedral, London, werd het lied gezongen bij de gedenkdienst voor de slachtoffers van de brand in de Grenfell Tower, 14 december 2017 (The Grenfell Tower National Memorial Service): [For the healing of the nations Hymn - St Paul's Cathedral - YouTube](#)
- Zangers op het scherm, midden in de coronatijd: [Hymn – For the Healing of the Nations - YouTube](#)
- Gezongen in een lege kerk: [For The Healing Of The Nations - YouTube](#)
- Om zelf te zingen:
 - Sytze de Vries maakte een Nederlandse vertaling ‘Hoor als wij eendrachtig bidden’, te vinden in Sytze de Vries, *Het liefste lied van overzee dl 2*. Uitg. Skandalon, 2015 (nr. 123)
 - NB; het lied wordt op verschillende Engelse melodieën gezongen. In *Het liefste lied van overzee* wordt de melodie PICARDY gebruikt.

Alfred Schnittke, *Otsje nasj* – Onze Vader

Als afsluiting welbewust een bewerking van het Onze Vader in het Russisch - *Otsje nasj* – en geschreven door een componist die aan de lijve had ervaren wat het is om onder het Sovjet-regime te moeten leven, Alfred Schnittke (1934-1998):

- [Otsje nasj – Drie Heilige Hymnen – Schnittke | Utrechtse Studenten Cantorij o.l.v. Imre Ploeg - YouTube](#)

KerkPunt

kom verder in kerk-zijn

Steunpunt Liturgie

Dr. Spanjaardweg 4b | 8052 BT Zwolle

www.kerpunt.nl

www.steunpuntliturgie.gkv.nl